

FAKULTA ARCHITEKTURY VUT V BRNĚ V SOUČASNOSTI

Postupující proces prolínání ekonomických vazeb, propojování kultur a národů a začleňování naší země do světových a evropských struktur (členství v NATO, připravovaný vstup do Evropské unie atd.) se dotýká také vysokoškolského prostředí. V tomto směru zásadní význam přinesly závěry setkání ministrů školství evropských států, které se uskutečnilo v červnu 1999 v italské Boloni. Jistě není náhodou, že právě v tomto italském městě, které se již od 12. století pyšní nejstarší evropskou univerzitou, podepsalo dvacet devět evropských ministrů školství úmluvu, dnes v celém akademickém světě všeobecně známou jako Boloňská deklarace. Byl v ní deklarován význam vzdělání a školské spolupráce pro rozvoj a posílení demokratických společností. Pokud účastnické země přistoupí k jejímu plnění má být v oblasti vysokého školství v krátkodobém horizontu příštích deseti let dosaženo následujících cílů:

- schopnosti mezinárodní a mezikontinentální soutěže,
- zajištění mobility studentů, učitelů a vědeckých pracovníků,
- vytvoření podmínek vedoucích k zaměstnanosti absolventů.

K dosažení těchto zásadních cílů je nutno vytvořit nástroje, kterými jsou:

- evropský kreditní systém,
- strukturované (vícestupňové) studium,
- hodnocení kvality výukového procesu a akreditace studijních programů,
- uznávání dosažených akademických titulů,
- celoživotní vzdělávání,
- nadnárodní vzdělávání.

1. FA VUT v Brně ve světle Boloňské deklarace

Fakulta architektury VUT v Brně díky poznatkům bývalého proděkana pro vnější vztahy a posléze jejího děkana doc. Ing. arch. Aloise Nového, CSc., které získal na zahraničních architektonických školách, zavedla na rozdíl od jiných českých škol architektury, strukturované studium již v roce 1991. Struktura studia a délka jednotlivých cyklů je patrná z obr. 1.

Bakalářské studium je čtyřleté a končí bakalářskou prací a státní zkouškou. Absolvent tohoto studia je připraven stát se zaměstnancem, popř. po delší praxi, v trvání šesti let, se podle dosavadního autorizačního řádu může autorizovat. Dosud je Českou komorou architektů na bakaláře

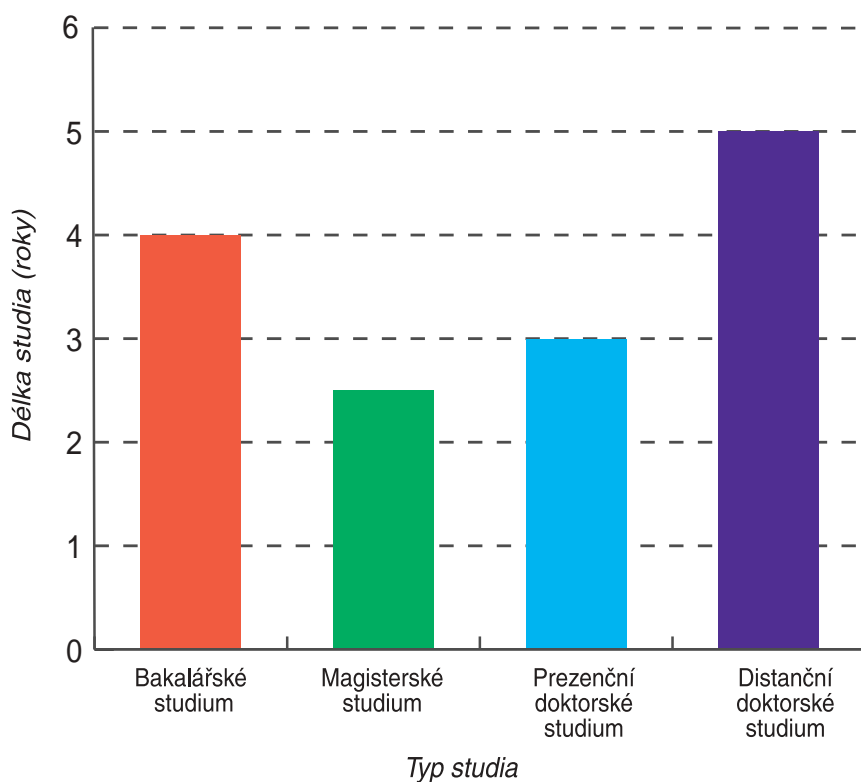
nahlíženo pouze jako na absolventa příbuzného oboru.

Zatím bez přijímacího řízení se jeho absolventi – bakaláři, mohou zapsat do dvou a půl letého magisterského studia. Jeho absolvent se po třech letech praxe může stát autorizovaným architektem, který svou profesi vykonává jako svobodné povolání.

Třetím stupněm je studium v doktorském studijním programu. Jeho délka je v prezenční formě tříletá a ve formě distanční pětiletá. Má profilovat architekta jako teoretika, badatele nebo výzkumného pracovníka.

Snad z nepochopení nebo obav je řadou škol u nás i v zahraničí, tento způsob studia z mnoha důvodů zpochybňován a jeho zavedení je s větší či menší nevolí

odmítáno. Poskytuje však celou řadu předností. Za deset let zkušeností jsme na naší fakultě získali řadu poznatků. Významné je především to, že důslednou aplikací kreditního systému, je možná mobilita studentů a pedagogů – třeba v rámci mezinárodních projektů, za které lze například jmenovat Erasmus-Socrates. Další důležitou skutečností je, že student již po čtyřech letech studia získává ve světě uznávaný diplom bakaláře s titulem Bc., který mu umožňuje zařadit se do pracovního procesu. Významné je to především tehdy, když v rámci studia, které trvá třináct semestrů se student po čtyřech letech z jakéhokoliv důvodu rozhodne, že jej se získanou kvalifikací ukončí. V zahraničí jsou zavedeny i kratší intervaly, kdy jejich absolventi obdrží osvědčení

Obr. 1: Členění studia podle jeho délky

o ukončení části studia. Např. na Fakultě architektury v Marseille se šestiletou standardní délkou studia, získávají studenti absolventské diplomy dokonce vždy po dvou letech.

2. Změny, které na FA VUT v Brně proběhly v posledním období

Fakulta architektury VUT v Brně je stabilizovaná škola s více jak osmdesátiletou

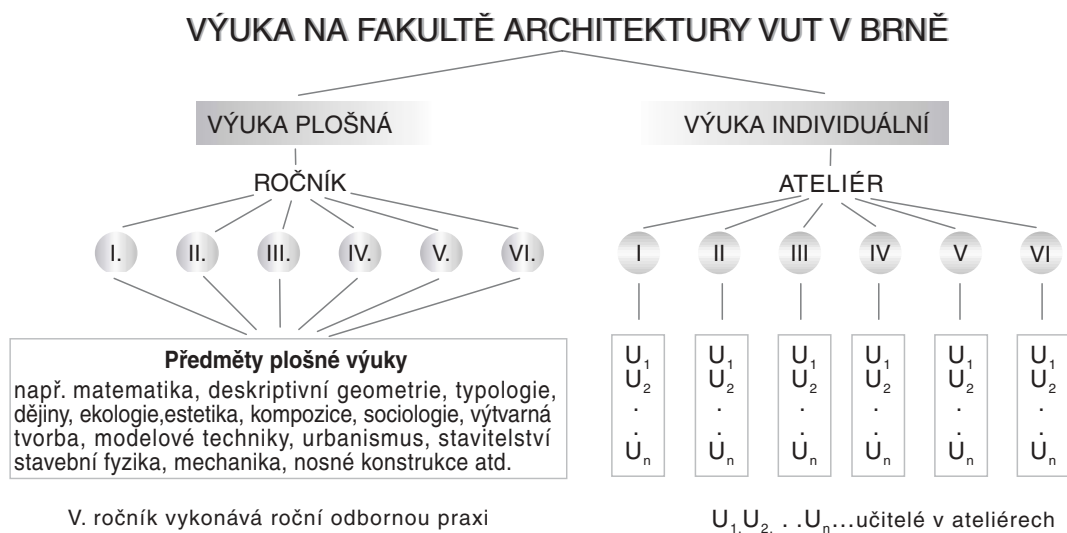
historií. Díky již dříve zavedenému strukturovanému studiu, se nemusí zabývat tímto nutným krokem a může vytvářet nové podmínky pro kvalitní výchovu studentů. V duchu tohoto předsevzetí došlo v roce 2000 k některým strukturálním změnám.

Především je důsledně nahlíženo na dvě formy výuky, ze kterých se odvozuje vztah ke studentovi. Jedná se o výuku plošnou a výuku individuální (obr. 2).

Plošnou výukou procházejí všichni studenti celého ročníku po jednotlivých studijních skupinách (kruzích). Tato výuka je zajišťována ústavu. Nově byly založeny ústavy, jejichž náplní je pozvednutí teoretické úrovně výukového procesu – Ústav teorie architektury a Ústav teorie urbanismu (obr. 3).

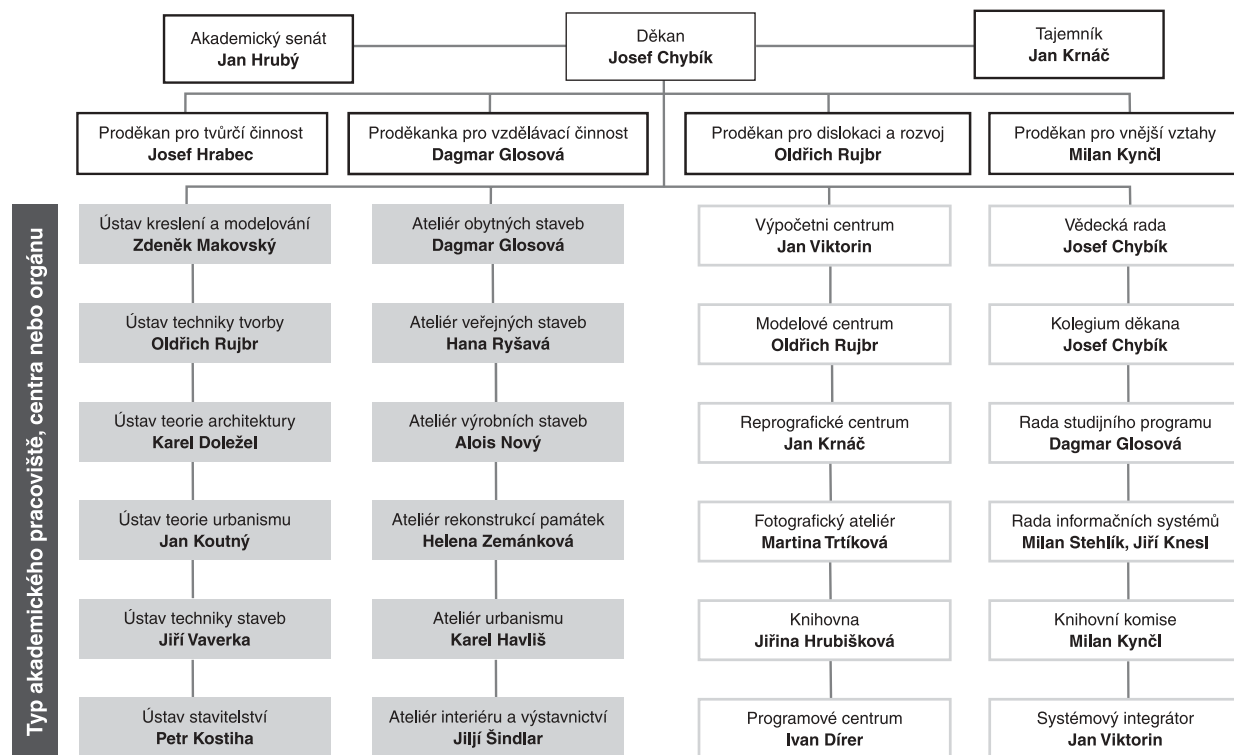
K rozvíjení tvůrčích schopností a invence posluchače byl založen Ústav techniky tvorby. Úkolem tohoto pracoviště je seznamování studentů nejen s technikami uplatňovanými v rámci klasických – ruko-dělných činností, ale i s moderními modelovými technikami, které využívají elektronická média. I s ohledem na tuto skutečnost se studenti oproti minulosti seznamují s výpočetní technikou dříve než-li tomu bylo donedávna, a to již od prvního semestru.

Druhým typem výuky je výuka individuální, uskutečňovaná v ateliérech. Podle své svobodné volby se jí zúčastňují posluchači druhého a vyšších ročníků. V jejím rámci si student bez ohledu na ročník, který aktuálně studuje, vybírá téma ateliéro-

Obr. 2: Struktura výuky na FA VUT v Brně

ORGANIZAČNÍ STRUKTURA FAKULTY ARCHITEKTURY VYSOKÉHO UČENÍ TECHNICKÉHO V BRNĚ

Obr. 3: Organizační struktura FA VUT v Brně

vého zadání, vypsáno příslušným učitelem. Přitom je ovšem vystaven bariéře, která mu zabraňuje, aby celé studium strávil v jednom ateliéru, nýbrž, aby prošel všemi typologickými tématy, která se na fakultě pěstují. Záměrem k tomuto novému uspořádání bylo především to, aby vznikly tzv. vertikální ateliéry, ve kterých jsou ve vzájemném synergickém vztahu studenti více ročníků.

Pro podporu výuky byl zřízen nový typ pracoviště – centra (obr. 3). Tvoří je soustava šesti jednotek, které vykonávají servis jak pro zajištění obou typů výuky, tak i pro splnění požadavků plynoucích z tvůrčí činnosti.

2.1 Bakalářské studium

Tento studijní program je jednooborový pro obor architektura a urbanismus. Poskytuje ucelené základní vzdělání výkonného projektanta-architekta.

Vyvrcholením bakalářského studia je státní zkouška. V akademickém roce 2000/2001 se zakončení bakalářského studia konalo podle nových pravidel, přijatých vrcholovými fakultními orgány – akademickým senátem a vědeckou radou. Změna spočívá v tom, že v souladu se studijním a zkušebním řádem se závěrečná

státní zkouška člení na čtyři samostatné části:

- zkoušku z teorie, vývoje a dějin architektury a urbanismu,
- zkoušku ze stavitelství,
- zkoušku z navrhování staveb,
- obhajobu bakalářské práce.

Termíny zkoušek z prvních tří výše uvedených předmětů jsou vypisovány během celého školního roku a je požadováno, aby je student složil do dne konání obhajoby bakalářské práce. Tyto zkoušky probíhají před komisemi. Na základě předem vypsanych a zveřejněných otázek je jejich cílem zjistit úroveň znalostí studentů.

2.1.2 Bakalářská práce

Bakalářský studijní program – implicitně čtyřletý je zakončený státní bakalářskou zkouškou a obhajobou bakalářského projektu. Po vyhodnocení předchozích zkušeností došlo vedení fakulty k závěru, že je nutno najít společné měřítko pro rozsah, obsahovou náplň a posuzování kvality bakalářských prací. Proto bylo rozhodnuto, že všichni bakaláři budou pracovat na jednom zadání. Radou studijního programu bylo doporučeno, aby společným tématem byl objekt na stavební parcele ve středu města Brna. Bylo zvoleno zadání z katego-

rie složitých, kterým je novostavba filharmonie na stavební rezervě v blízkosti hotelu International. Studenti byli s tímto zadáním seznámeni prostřednictvím cyklu otevřených přednášek, ve kterých vystoupila řada českých i zahraničních odborníků, kteří se problematikou koncertních hal a sálů dlouhodobě zabývají.

Po odevzdání prací provedla jejich první klasifikaci porota sestavená z nezávislých odborníků – předních českých architektů. Teprve poté práce odešly k oponentům a posléze mohly být obhájeny. Přehled s klasifikací získané od jednotlivých hodnotitelů bakalářských prací je souhrnně znázorněn na obr. 4.¹⁾ Projekty, které upoutaly svou architektonickou a urbanistickou úrovní nebo zaujaly nekonvenčním technickým řešením byly veřejně prezentovány na výstavě, která se uskutečnila bezprostředně po obhajobě prací v galerii Nadace českého fondu architektury v Brně.

2.2 Magisterské studium

Magisterský studijní program na FA VUT v Brně (dvanáctiměsíční odborná praxe, dva semestry specializované výuky a dvanáctidenní období zpracování diplomního projektu) je zakončený státní

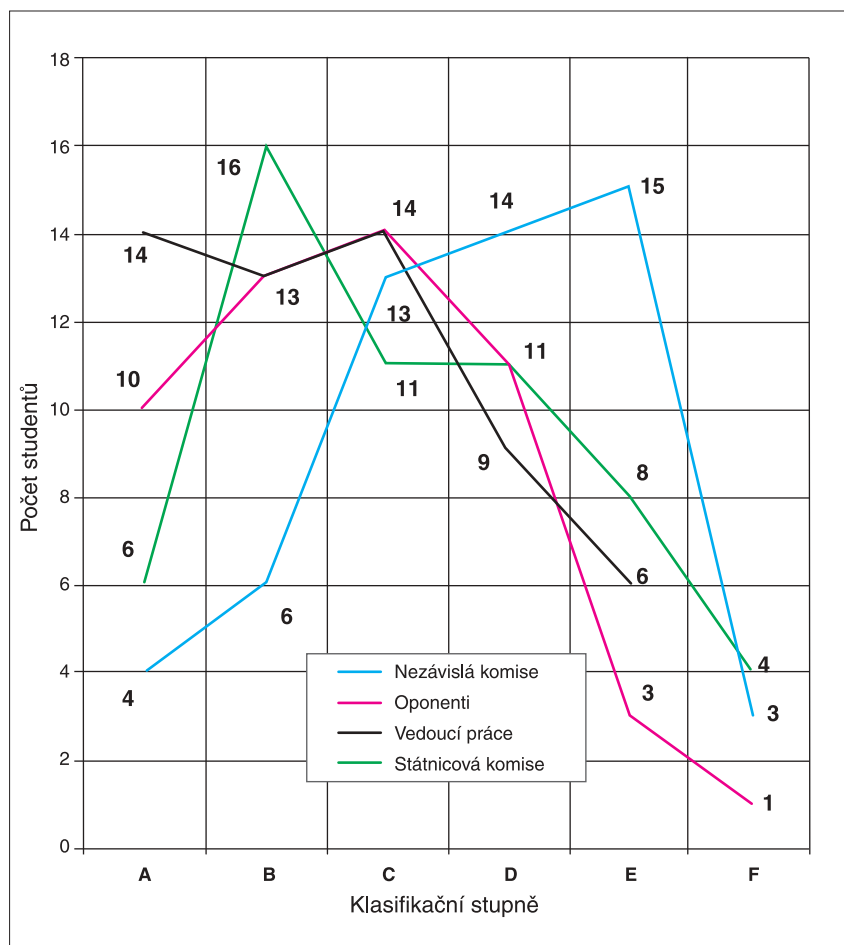
magisterskou zkouškou a obhajobou diplomové práce. Rovněž tento studijní program je jednooborový – obor architektura a urbanismus.

Studium v magisterském studijním programu již ve větší míře respektuje individualitu studenta než tomu bylo u bakalářů. Užší profilaci umožňuje studium, ve kterém část předmětů (přednášky a semináře) a ateliérová tvorba jsou profilovány podle užšího zaměření. Kromě předmětů obligatorních je zde také celá řada předmětů volitelných. Výuka je přitom členěna do šesti modulů – architektura města, veřejné stavby, architektura technické civilizace, architektonická tvorba v historickém prostředí, urbanismus, architektonický prostor – interiér. Modul je třeba chápat jako výukový, dvousemestrový cyklus pod jedním vedením. Závěrečný semestr je věnován diplomové práci, která je oproti bakalářskému studiu zadávána individuálně s ohledem na příslušné moduly. Studium je zakončeno obhajobou diplomové práce v jejím rámci se očekává široká a zevrubná rozprava o aktuálních otázkách z oborů architektura a urbanismus.

2.3 Doktorské studium

Uchazeči o studium v doktorském studijním programu v oborech architektura a urbanismus se podrobují přijímacímu řízení. Podmínkou pro přijetí je ukončené magisterské studium v oboru architektura a urbanismus na školách architektury v České republice nebo v zahraničí. Přijetí mohou být i absolventi magisterského studia oboru architektura fakulty stavební nebo zahradní architektury. Toto je významná změna oproti dřívější praxi, kdy do pojetí příbuzného oboru byli zařazováni také absolventi stavebních fakult. K tomuto kroku bylo přistoupeno také z toho důvodu, že na doktorské studium jako součást strukturovaného studia je nahlíženo jako na nejvyšší kvalifikaci v oboru. Zachováním starších pravidel by především z pohledu České komory architektů mohlo dojít k poněkud zvláštní situaci, kdy absolvent nearchitektonické školy by dosáhl nejvyšší stupně architektonického vzdělání a na tomto základě žádal o autorizaci.

Doktorský studijní program je nejvyšší formou vzdělání v oboru architektura a urbanismus. Je chápán jako příprava odborníka schopného řešit na vědecké úrovni aktuální náročné úkoly architektonické a urbanistické vědy, projektové a plánovací praxe v návaznosti na nejnovější poznatky a v interdisciplinárních souvislos-

Obr. 4: Hodnocení bakalářského projektu

tech. Určitým paradoxem je skutečnost, že mimo vysoké školy není kvalifikace doktora prakticky vyžadována.

Již se stalo pravidlem, že v tomto studijním stupni jsou pořádány vědecké konference doktorandů. V roce 2000 proběhl již její 4. ročník. Ke konferenci je vydáván sborník s lektorovanými příspěvky [1].

Doktorandi kromě úkolů, které vyplývají ze studijního programu, se také zúčastňují výukového procesu a tvůrčí – vědecko výzkumné činnosti.

3. Orgány fakulty

Na fakultě architektury současně působí celá řada orgánů, jejichž funkce vyplývá z požadavků zákona č. 111/1998 Sb., jako je akademický senát nebo vědecká rada, nebo vycházejí z vnitřní potřeby fakulty, (obr. 3). Jednou týdně zasedá vedení fakulty, kterého se zúčastňuje děkan, proděkan a tajemník. Podařilo se obnovit činnost kolegia děkana, které zasedá v měsíčních intervalech. Významným orgánem je Rada studijního programu, která v souladu se studijními programy usměrňuje a modifikuje pedagogický proces.

4. Výuka urbanismu a územního plánování

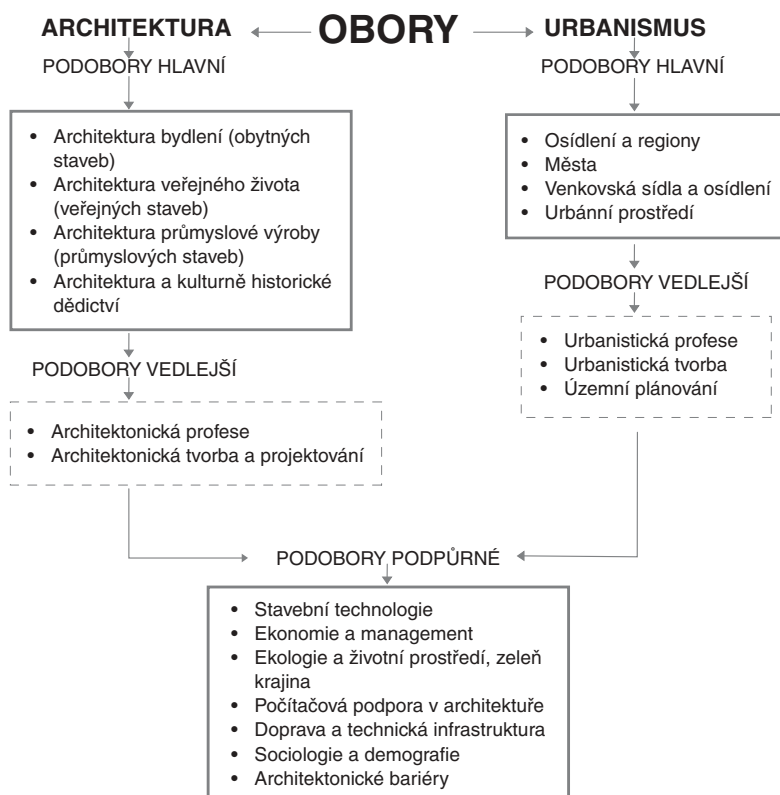
Urbanismus a územní plánování prošly v poválečném období značně komplikovaným vývojem, který souvisel s poválečnou obnovou a následujícími společenskými změnami. V současnosti jsou tyto obory ovlivněny růstem urbanizace a suburbanizace, rozvojem motorizace a s tím souvisejícím zhoršováním životního prostředí.

Po roce 1990 se v zásadě změnila podmínky řízení územního rozvoje. Dochází ke změnám legislativy, změnám v metodách práce soukromého i veřejného sektoru a ke vzniku nových institucí (Česká komora architektů, Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR) a tím i ke změnám požadavků na kvalifikaci odborníků, školených na tuto problematiku [2].

4.1 Studium urbanismu a územního plánování

Studium oboru urbanismu a územního plánování může být značně rozmanité. Od pojetí oboru jako technické disciplíny k pojetí jako umělecké architektonicko-urbanistické disciplíny (urban design) až

STRUKTURA VÝZKUMNÉHO ZÁMĚRU

Obr. 5: Schéma se strukturou výzkumného záměru „Česká architektura a urbanismus v nové situaci“

k pojetí jako plánovací disciplíny urbanistického rozvoje (town and urban planning) apod. [2].

V České republice je studium urbanismu a územního plánování uskutečňováno tradičně na vysokých školách technického typu a to na ČVUT v Praze²⁾ a VUT v Brně jako součást studia architektury, i když dílčí problematika je součástí výuky škol i jiného zaměření³⁾. Tato situace se liší od stavu v zahraničí, kde studium urbanismu a prostorového plánování má volnější vazbu na ostatní obory a nebývá vždy vázáno na studium architektury tak, jak je tomu u nás a v některých evropských zemích.

4.1.1 Historie výuky urbanismu v Brně

Na České vysoké škole technické v Brně vznikl v roce 1919 odbor architektury a pozemního stavitelství. V meziválečném období a po 2. světové válce procházelo studium architektury v Brně řadou proměn⁴⁾. 1. října 1960 byla sloučena fakulta architektury a pozemního stavitelství s fakultou inženýrského stavitelství v jednotnou fakultu stavební. Zde probíhala výuka architektury a urbanismu jako jeden z oborů fakulty stavební. V období socialismu bylo zaměření

výuky architektury a urbanismu na technických vysokých školách v Československu⁵⁾ (až na nepodstatné výjimky) principiálně stejné, učební plány byly obdobné.

Koncepce výuky na oboru architektura a stavba měst obsahovala i výuku urbanismu a územního plánování⁶⁾ se základním programem pro všechny studenty s možností částečné profilace větším podílem urbanistických úloh v ateliérové výuce. Všichni studenti absolvovali minimálně jeden semestr urbanistického ateliéru, a ti kteří měli urbanistické zaměření, pak absolvovali ještě další dva urbanistické ateliéry a diplomovou práci urbanistického zaměření. Vzhledem k tomu, že možnost zaměřit se na urbanismus byla až po 9. semestru, bylo urbanistické zaměření obsahově úzké, zejména s ohledem na problematiku územního plánování. Tento model výuky probíhal zhruba od roku 1962 do roku 1977.

V roce 1976 vznikly v Československu samostatné fakulty architektury v Praze, Brně a v Bratislavě (při Slovenské vysoké škole technické). Učební plány nových fakult architektury vycházely z počátku z dosavadní koncepce výuky. Zásadní pře-

stavba učebních plánů se uskutečnila kolem roku 1984⁷⁾, kdy bylo vyčleněno studium urbanismu jako samostatný obor studia⁸⁾. Tento výukový model byl s určitými modifikacemi aplikován na školách v Praze, Brně a Bratislavě a probíhal prakticky od roku 1984 do roku 1990.

4.1.2 Výuka urbanismu a územního plánování v současné době

Po revolučních změnách v roce 1989 vyvstala nutnost obsahové přestavby studia urbanismu a územního plánování. Byly to zásadní změny, které nastaly v politické, ekonomické a společenské oblasti⁹⁾, jež vyvolaly jak nutnost celkové obsahové změny vysokého školství u nás, tak potřebu změny náplně, rozsahu a zaměření výuky urbanismu a územního plánování u nás.

Transformace našeho vysokého školství probíhá již prakticky více než 10 let. Komplexní vzdělání urbanisty je u nás poskytováno, jak již bylo uvedeno, v rámci studia architektury na vysokých školách technických.

Je nutno přiblížit se obsahově, metodicky a formálně ve výuce a jejím zaměření standardu Evropské unie. Tento požadavek nabývá na důležitosti zejména s předpokládaným vstupem naší země do Evropské unie. Existuje řada dalších požadavků a nevyjasněných problémů jako: ujasnění vazeb s Českou komorou architektů a získávání autorizace, vzdělání pracovníků úřadů apod. [2].

V současné době v České republice probíhá výuka urbanismu a územního plánování na fakultách architektury při vysokých školách technických¹⁰⁾. Jako samostatný obor se toto zaměření objevuje až v doktorských studijních programech¹¹⁾. Vzhledem k tomu, že učební plány škol a fakult nejsou centrálně koordinovány, prodělaly za uplynulých 11 let na obou školách (Praha, Brno) odlišný vývoj¹²⁾.

4.1.3 Výuka urbanismu na Fakultě architektury VUT v Brně

V současnosti se studium urbanismu a územního plánování na Fakultě architektury VUT v Brně uskutečňuje ve třech studijních programech¹³⁾ – bakalářském [3], magisterském [4], a doktorském [5].

Na úrovni bakalářského studijního programu má studium v oblasti urbanismu a územního plánování následující vymezení:

- znalost základů urbanismu a dějin urbanismu,
- základní znalost urbanistických vazeb a souvislostí na úrovni města a jeho

části, základní znalosti o souvisejících disciplínách,

- schopnost řešení základní urbanistické problematiky na úrovni areálu nebo souboru s ověřením v ateliéru urbanistické tvorby – připravenost praktického architekta k řešení základních urbanistických souvislostí a vazeb navazujících objektů.

Výuka urbanismu se v bakalářském studijním programu uskutečňuje v 5 povinných semestrálních kurzech, doprovodných předmětech, ateliéru urbanistické tvorby a volitelných předmětech (které je možno absolvovat podle učebního plánu ve 3. ročníku nebo v zimním semestru 4. ročníku. Urbanistický ateliér je absolvován minimálně jeden, maximálně je možno ho opakovat třikrát (včetně bakalářského projektu).

Magisterský studijní program má prohloubit základní vzdělání a umožnit individuální specializaci vysoce kvalifikovaných architektů a je vymezen jako:

- příprava tvůrčího architekta (budoucího autorizovaného architekta),
- teoretické znalosti plánování rozvoje města a jeho okolí, znalost soudobého urbanismu,
- praktická znalost plánování a navrhování části města,
- základní teoretická průprava plánování města a regionu,
- v rámci urbanistického modulu – teoretické a praktické (ve specializovaném ateliéru) prohloubení znalosti urbanistické problematiky: připravenost k řešení náročných urbanistických úkolů návrhu, přestavby a regenerace městské struktury.

Výuku urbanistických disciplín zajišťují nyní dvě pracoviště: Ústav teorie urbanismu a Ateliér urbanismu¹⁴⁾.

Výuka urbanismu a územního plánování probíhá ve vazbě na praxi. V ateliérech urbanismu jsou pro potřeby konkrétních zadavatelů (zpravidla okresních, městských a obecních úřadů) řešeny praktické úlohy, na kterých studenti poznávají aktuální úkoly rozvoje a obnovy sídel a jejich částí; toto propojení na praxi podporuje zkvalitnění výukového procesu a stálou aktuální obměnu předávaných informací. Dalším významným činitelem doplnění výukového procesu jsou zahraniční exkurze (Rakousko, Německo, Francie, Itálie apod.), kde se studenti seznamují s důležitými urbanistickými realizacemi. Významnou úlohu má účast studentů v soutěžích, kdy jsou náročně a objektivně konfrontováni jejich odborné schopnosti.

4.1.4 Budoucí změny oboru urbanismu a územního plánování

Ukazuje se, že školení v oblasti urbanismu a územního plánování, zakotvené dnes především na vysokých školách technického směru je součástí univerzálního vzdělání stavebních odborníků, a není (s ohledem na současné proměny celkové situace v oblasti urbanismu a územního plánování) zcela adekvátní aktuálním požadavkům na komplexní práci odborníka v tomto oboru. Školení v řadě příbuzných disciplín probíhá na dalších vysokých školách (geografie, sociologie, ekonomie atd.), ale jejich absolventi jsou vybaveni pouze k řešení dílčích úkolů. Projevuje se nedostatek odborníků s hlubokou, komplexní znalostí oboru urbanismu a územního plánování, se schopností řídit a koordinovat činnosti v území. Je potřeba nového pojetí školení odborníků v této oblasti [6].

5. Fakulta architektury a tvůrčí činnost

Nedílnou součástí aktivit fakulty architektury je tvůrčí činnost. Akademičtí pracovníci a doktorandi jsou zapojeni do projektů vypsaných Grantovou agenturou České republiky. V současnosti probíhají dva projekty a o další tři bylo požádáno. Úspěšně se ucházíme o projekty v rámci Fondu rozvoje vysokých škol¹⁵⁾. V posledních třech letech se tvůrčí potenciál většiny pracovníků fakulty uplatňuje při řešení úkolů svázaných s výzkumným záměrem Česká architektura a urbanismus v nové situaci.

V rámci tvůrčí činnosti je nutno vzpomenout i to, že fakulta úzce spolupracuje s celou řadou měst a obcí. Pořádáme národní i mezinárodní workshopy. Výsledky této činnosti obohacují studenty o zkušenosti, které získávají v kontaktu s jinými osobami než jsou jejich učitelé nebo starší kolegové. Významným přínosem při formování profilu mladého architekta je konkrétnost zadání, která mnohdy přechází i do oblasti realizace. Často bývá tato činnost završena veřejnou prezentací – výstavou.

5.1 Výzkumný záměr jako nosný prvek tvůrčí činnosti na FA VUT v Brně

Výzkumný záměr je určen pro dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumu a vývoje na VUT. Je koncipován pro dlouhodobý rozvoj vybraných oborů na VUT i na fakultách, má poskytovat zázemí pro výzkumnou činnost a výchovu vědeckých pracovníků. Současně má dávat potřebnou stabilitu akademickým pracovníkům.

Předpokládá se jeho působnost po dobu pěti let [7].

První etapa byla zpracována v roce 1999, [8]. Byly v ní stanoveny základní cíle, které lze rozdělit do dvou skupin, na:

- cíle hlavní, které mají dlouhodobý charakter,
- cíle vedlejší, které mají charakter cílů postupných nebo krátkodobých, vztažených např. na období jednoho roku.

První etapa výzkumného záměru proběhla v roce 1999. V celkovém hodnocení vědecká rada Vysokého učení technického v Brně uznala výsledky výzkumu a doporučila pokračovat v další etapě.

Ve druhé etapě byla precizněji definována struktura výzkumného záměru a byly přijaty souhrnné cíle.

V jednotlivých oborech i podoborech došlo ke zpracování návrhů na dílčí úkoly podle vybraných témat, která byla zaměřena na prohloubení a doplnění celkového řešení výzkumného záměru a zároveň v následujících letech budou podkladem pro získání samostatných programů či grantů.

Současně bylo aktuálním úkolem vytvoření podmínek, které výzkumné týmy vedly k důslednému pojetí architektury a urbanismu jako disciplín, které se významnou měrou podílejí na tvorbě životního prostředí.

Je možno konstatovat, že všechny cíle stanovené ve druhé etapě výzkumného záměru přinesly celou řadu poznatků, které mohou být využity v architektonické teorii i praxi a ve výuce a které znamenají především dobrou výchozí poznatkovou základnu pro řešení úkolů v dalších etapách výzkumu.

V následující třetí etapě (2001) a dalších etapách výzkumného záměru „Česká architektura a urbanismus v nových podmínkách“ je předpoklad k pokračování v duchu dlouhodobých cílů. Jsou před námi vytýčeny následující úkoly. Především se jedná o naplnění úkolu, kterým je vyprofilování Fakulty architektury VUT v Brně jako pracoviště, kde kromě procesu pedagogického, bude v obsahové náplni fakulty také činnost výzkumná. K uskutečnění tohoto dlouhodobého cíle významnou měrou přispívá právě předmětný výzkumný záměr.

Zůstane zachována struktura oborů – architektura a urbanismus. Skladba hlavních, vedlejších a podpůrných podoborů se osvědčila a zůstane rovněž zachována.

Drobné změny mohou nastat pouze v rámci jejich obsahové skladby.

Výzkumný záměr bude mít sledovatelský charakter. Jednou z jeho činností bude koordinační úloha, kterou fakulta architektury bude pokrývat sledovanou problematiku. Jako výzkumné pracoviště může totiž plnit roli „Centra architektury a urbanismu“. Jeho společenská prospěšnost se může projevit například při plnění funkce poradního orgánu jehož výstupy lze nabídnout Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Předpokládá se, že toto centrum bude mít celostátní působnost.

Budeme usilovat o to, aby fakulta architektury mohla v rámci výzkumného záměru postupně rozvinout činnosti, jež přispějí k dnes velmi žádoucí úloze koordinátora vědy a výzkumu v oborech architektura a urbanismus. Úlohou bude zejména:

- v oborech architektura a urbanismus poskytovat informace o vědě a výzkumu,
- identifikovat problémy k výzkumnému řešení,
- organizovat výzkum – jeho přípravu, koordinovanost, vyhodnocování pro řídicí orgány,
- vytvořit a vést oborové databáze.

Detailněji se budeme zabývat také Brnem a brněnským krajem – regionem, ve kterém sídlí fakulta architektury. Studia proměn, kterými tato oblast prošla v průběhu minulého desetiletí v oblasti architektury a urbanismu nebyla dosud zpracována. Proto je tento záměr možno považovat za společensky významný a přínosný. Může se stát vkladem do koncepce rozvoje oblasti s druhým největším městem v České republice.

Na příkladu města Brna a Jihomoravského kraje bude výzkum zaměřen také na experimentální ověření formulovaných hypotéz a perspektiv rozvoje české architektury. Výsledky budou sloužit nejen pro ověření a případné celkové doplnění poznatků, ale budou také nabídnuty k praktickému využití místním i regionálním řídicím orgánům.

Je nutno se zaměřit i na celkové zhodnocení předpokladů a perspektiv rozvoje české architektury a urbanismu. Přitom je nezbytné, aby byly zohledněny vlivy, které na architekturu a urbanismus budou působit v období přípravy a vstupu naší země do společenství států Evropské unie. Jedná se o problematiku novou a neprobádanou, se kterou je dosud málo zkušeností.

Výzkum v této části bude založen na formulování předpokladů – hypotéz. Tyto

hypotézy se stanou základem odhalení zákonitých souvislostí, které v brzké době architektury a urbanisty čekají a s jistou mírou pravděpodobnosti se promítnou také do námi studovaných oborů.

Významnou částí třetí etapy výzkumného záměru bude vytvoření databáze architektonických a urbanistických děl. Půjde o díla, která se v České republice vybuďovala v období uplynulých deseti let, respektive se vybuďují v době realizace dalších etap výzkumného záměru. Databáze může sloužit nejširšímu okruhu zájemců a také může být významným materiálem nacházejícím uplatnění v architektonickém školství.

Závěr

Záměrem tohoto příspěvku bylo přiblížení Fakulty architektury Vysokého učení technického v Brně těm, kteří k ní mají jistý vztah a postrádají aktuální informace, popř. těm, kteří chtějí naši alma mater lépe poznat. Na tomto omezeném rozsahu jsme podali pouze drobnou zprávu o dění, které se aktuálně dotýká jak 55 akademických pracovníků a 45 zaměstnanců, tak i 550 studentů. S ohledem na zaměření časopisu byla poměrně rozsáhlá část článku věnována vzdělávání v oblasti urbanismu a územního plánování.

Snad můžeme konstatovat, že naše fakulta v průběhu posledních deseti let znamená přerod v moderní školu, která v součinnosti s celou řadou externích spolupracovníků a úzkou vazbou na školy architektury v zahraničí, kvalitně připravuje nejmladší generaci architektů a urbanistů pro práci v uvolněném evropském prostoru.

doc. Ing. Josef Chybík, CSc.,

doc. Ing. arch. Jan Koutný, Csc.

FA VUT Brno

- 1) *Na FA VUT v Brně se používá 100 bodové hodnocení se šestistupňovou klasifikací podle mezinárodní stupnice ECTS. Udělují se známky „A“ až „E“, přičemž známka výborně je označena „A“ a známka nevyhovující má označení „E“.*
- 2) *České vysoké učení technické v Praze.*
- 3) *Jsou to školy a fakulty univerzitního typu se zaměřením hlavně na geografii a ekonomiku, případně sociální vědy.*
- 4) *Po druhé světové válce byla nejdříve vytvořena struktura výuky obdobná předválečnému období. Odbor architektury a pozemního stavitelství zahájil*

v Brně výuku od školního roku 1945/46. V roce 1951 byla fakulta architektury a pozemního stavitelství začleněna do nově ustavené Vysoké školy stavitelství (VŠS). V roce 1956 bylo pak ustaveno Vysoké učení technické v Brně (VUT) s fakultou architektury a pozemního stavitelství.

- 5) *České vysoké učení technické v Praze, Vysoké učení technické v Brně, Slovenská vysoká škola technická v Bratislavě.*
- 6) *Na fakultě stavební v Brně to bylo tzv. prohloubení Stavba měst, které bylo profilováno urbanistickými předměty (mimo společný základ) od 9. semestru.*
- 7) *Na fakultách architektury v Praze, Brně a Bratislavě.*
- 8) *Po společném třiletém základu studia – byly další dva roky zaměřeny v oborech architektura a urbanismus. Studium urbanismu a územního plánování bylo koncipováno podle samostatného učebního plánu a bylo zakončeno obhajobou diplomové práce, která měla prokázat komplexní architektonicko-urbanistické schopnosti studentů. Státní závěrečná zkouška byla z předmětů architektura, urbanismus a stavitelství. Toto zaměření studovalo přibližně 20% studentů. Na rozdíl od dřívějšího studia byla rozšířena (mezi jiným) ve studijním plánu problematika územního plánování. Dvouleté zaměření v urbanismu a územním plánování umožnilo zařadit do výuky nejen větší rozsah přímé urbanistické problematiky, ale i základní přehled z navazujících disciplín. Rovněž rozsah ateliérů byl zvětšen.*
- 9) *Zásadní změny charakteru procesů v území, změněná úloha plánování, změny v ekonomice, legislativě ap.*
- 10) *Fakulta architektury – České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury - Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury - Technická univerzita v Liberci.*
- 11) *Na Fakultě architektury VUT v Brně doktorský studijní program obor Urbanismus, na Fakultě architektury ČVUT Praha obor Urbanismus a územní plánování. Fakulta architektury TU Liberec nemá v současnosti doktorský studijní program.*
- 12) *Přes uvedené rozdílnosti (po více než deseti letech zkušeností s novými formami studia) se učební plány fakult architektury v ČR zásadně nerozcházejí.*
- 13) *Podle zákona č. 111 „O vysokých školách“ je studium na vysokých školách realizováno ve třech studijních progra-*

mech: bakalářském, magisterském a doktorském.

- 14) Do roku 2000 to byly ústavy: urbanistické tvorby, územního plánování a řízení, architektury venkova.
15) Vypisované Ministerstvem školství České republiky.

Literatura:

- [1] V. vědecká konference doktorandů. *Architektura na konci 20. století*. Brno, 2000, FA VUT, 171 s.
[2] GŘEGORČÍK, J. - KOUTNÝ, J. - SCHMEIDLER, K.: *Výuka urbanismu a územního plánování, závěrečná zpráva, Fond rozvoje vysokých škol, projekt č.1139, Brno, 1999*
[3] *Studijní plány bakalářského studijního programu (Bc.) VUT FA Brno, 1997 - 2001*

[4] *Studijní plány magisterského studijního programu (Ing. arch.) VUT FA Brno, 1997 - 2001*

[5] *Studijní plány doktorského studijního programu (Ph.D.) VUT FA Brno, 1997 - 2001*

[6] CHYBÍK, J. et al: *Postavení profese urbanisty, dílčí zpráva řešení vědecko-výzkumného záměru za rok 2000*

[7] GŘEGORČÍK, J. - CHYBÍK, J.: *Česká architektura a urbanismus v nové situaci. Souhrnná zpráva k II. etapě výzkumného záměru. Brno, 2000, FA VUT, 12 s.*

[8] NOVÝ, A. et al: *Česká architektura a urbanismus v nové situaci. Výzkumný záměr č. 500016. A. Brno, 1999, FA VUT, 200 s.*

[PŘÍSPĚVEK BYL ZPRACOVÁN S PODPOROU VÝZKUMNÉHO ZÁMĚRU MSM 264100016].

Poznámka redakce:

Na doporučení redakční rady jsme se rozhodli zveřejňovat v našem časopisu profily vysokých škol, které mají ve svém učebním programu otázky urbanismu, územního plánování, regionálního plánování a regionální politiky, bydlení, rozvoj měst a vesnic a cestovního ruchu v souladu s profilací odborného periodika. Informace o vysokých školách by měly být východiskem k diskusi o dalším zaměření vzdělávání odborníků v těchto oborech. Zajímá nás zejména identifikace vztahů mezi zmíněnými obory a možnosti vzdělávat odborníky v co nejširším rozsahu a synergickém pojetí. Jako první zveřejňujeme profil Fakulty architektury VUT v Brně, zpracované děkanem fakulty prof. Josefem Chybíkem. Naše redakce oslovila děkany fakult vysokých škol s příslušným zaměřením, aby nám poskytly informace o výuce na jejich fakultách.